

VII. ROČNÍK STUDENTSKÉ VĚDECKÉ A ODBORNÉ ČINNOSTI (SVOČ) NA PF UK

AUTOR SOUTĚŽNÍ PRÁCE: Vojtěch Novotný

NÁZEV SOUTĚŽNÍ PRÁCE: Vražda- s rozmyslem, po předchozím uvážení

OBOR: trestní právo

POSUDEK VYPRACOVAL: JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.

1. Hodnocení tématu z hlediska jeho aktuálnosti, praktické použitelnosti a teoretického významu:

3/3

Zdůvodnění bodového hodnocení:

Téma diferenciacie úmyslných usmrčení dle jejich subjektivní stránky je v naší odborné literatuře dlouhodobě opomíjeno, a to i po vstupu nového trestního zákoníku v účinnost. V soudní praxi vznikla řada zajímavých rozhodnutí k aplikaci § 140 odst. 1 a 2 TZ. Problematické znaky spáchání trestného činu „s rozmyslem“ a „po předchozím uvážení“ však zatím nevyvolaly širší diskusi, ač se jedná o otázku bezprostředně související s nejdůležitějšími prvky trestní odpovědnosti (zejm. přičetnost, zavinění, pohnutka pachatele aj.). Z tohoto důvodu je třeba pochválit autora posuzované práce, že se poměrně složitěmu tématu chopil.

2. Hodnocení pojetí práce (systematika, logická stavba, použité metody, prameny)

4/5

Zdůvodnění bodového hodnocení:

Po stránce metodologické jde o práci atypickou; je třeba ocenit, že se autor snaží ke zkoumanému fenoménu přistupovat z různých stran, analyzovat nedostatky, uvádět konkrétní aplikační příklady atd. Syntetická zobecnění jsou spíše stručná, což je ovšem u studentských prací běžné. Mám za to, že u jednotlivých judikátů autor dokázal náležitým způsobem zdůraznit podstatné poznatky. Je schopen zestručnit skutkový děj a shrnout právní argumentaci soudu, aniž by utrpěla srozumitelnost odůvodnění příslušného judikátu.

Práce je v podstatě komentářem k ustanovení § 140 odst. 2 tr. zákoníku. Jeví se tudíž smysluplným, pokud autor začíná svůj výklad dikcí zákona a otázkou, zda tzv. premeditativní vražda tvoří kvalifikovanou skutkovou podstatu vůči vraždě prosté dle odstavce prvního. V této části textu však postrádám (alespoň stručný náznak) vysvětlení, jaký má vlastně označení § 140 odst. 2 za kvalifikovanou skutkovou podstatu praktický význam.

Úvod je poněkud zavádějící, neboť čtenáři slibuje historickou metodou objasnit, jak se formy premeditace v české právní úpravě vzaly. Autor však poskytuje toliko přehled vývoje příslušných zákonných ustanovení počínaje trestním kodexem z roku 1852 a konstatuje, že naše právo dosud premeditativní vraždu neznalo. Z literatury, na níž autor odkazuje, lze však zjistit více (inspirace staršími úpravami v německých i románských zemích). Myslím, že by bylo vhodnější, pokud by autor od samého počátku bral ohled na právo platné na území Slovenska, jak činí v samostatném exkurzu na konci předkládané práce. Pokud zkoumáme určitý trestněprávní jev a chceme provést komparaci jednotlivých národních úprav, je vhodnější postupovat „průřezově“ a poučit čtenáře o tom, jak s dílčími problémy daného jevu nakládá tu právo slovenské, tu třeba právo azerbajdžánské atd. Velmi kladně hodnotím, jak autor využívá vybraných rozhodnutí Nejvyššího soudu a zařazuje i vlastní modelové příklady. Oproti tomu postrádám souvislost mezi těmito judikáty a příklady na jedné straně a kritikou, resp. návrhy de lege ferenda v závěru práce. Autorem uváděné judikáty svědčí spíše o tom, že soudy byt' alespoň intuitivně jsou s to nalézt spravedlivý způsob aplikace ustanovení o premeditativní vraždě.

Po stránce výběru pramenů lze autorovi stěžít co vytknout, jde-li o českou literaturu, již studovaný problém dosud unikál. U soutěžní studentské práce lze postrádat snad jen starší práce Eduarda Eysselta, případně slavnou monografii Augusta Miřičky O formách trestné viny. Poněkud zarazí absence cizojazyčných prací (např. starší německá učebnice Fingerova je v knihovně PFUK), z nichž by bylo možné čerpat k danému problému cenné poznatky komparativního rázu. Kladně hodnotím výběr soudních rozhodnutí a připomínám, že se problémem aplikace § 140 odst. 2 zabýval z ústavněprávních hledisek i Ústavní soud (nález sp. zn. III. ÚS 284/12 ze dne 3.5. 2012).

3. Hodnocení formální stránky práce (jazyková úroveň, přehlednost, grafická úprava a technické zvládnutí textu)

3/4

Zdůvodnění bodového hodnocení:

Nelze říci, že by autor v plné míře ovládal odborný jazyk; místy se dopouští stylistických lapsů a užívá hovorové výrazy a spojení. Lze však ocenit jistou úspornost ve vyjadřování (hutný sloh, krátké věty, absentují krkolomná souvětí, u studentských prací běžná) a dobrou srozumitelnost. Text je přehledně členěn, vhodně jsou využívány grafické prvky (tučné písmo, kurzíva). Nedostatek spatřuji v mechanickém citování literárních pramenů (není nutné pokaždé opakovat plnou citaci a dokonce uvádět počet stran citovaného díla), rušivě působí prapodivné citace právních předpisů, jež autor uvádí vždy slovem „Česko“, zřejmě aby naznačil, že daný předpis je platný v ČR. Občas se vyskytují grafické nedostatky (nesmyslně uváděné dva číselné odkazy u jediného slova v hlavním textu). Nejsm si jist, zda autor dobře chápe některé odborné termíny, jichž užívá, např. slovo „institut“. Mohl by zapátrat po jeho původu a smyslu. Není to totéž co „znak“.

Text neobsahuje grafy ani tabulky, což exegetické práci lze stěžít vytýkat. Na druhou stranu by nebylo od věci zjistit, jak často soudy ust. § 140 odst. 2 aplikují.

Seznam literatury je členěn prapodivně – „časopisecké články“ nejsou „literaturou“? Je třeba si ujasnit jednotlivé kategorie pramenů. Běžné je uvádět nejprve teoretická díla a pak teprve judikáty a právní předpisy.

4. Hodnocení obsahové (věcné připomínky k textu, konfrontace s jinými možnými názory, celkové zvládnutí tématu, zhodnocení závěrů práce, do jaké míry mohou být předmětem diskuse při ústním kole)

6/8

Zdůvodnění bodového hodnocení: Po věcné stránce je práce nadprůměrná, a to především vzhledem k obtížnosti zvoleného tématu. Velmi oceňuji příklady, jež autor zvolil k osvětlení pojmu rozmyslu. Přesto nemohu souhlasit s formulací, že „rozmysl je vyšším stupněm úmyslu“. Premeditace je otázkou způsobu, jak se pachatel rozhodoval, tzn. jak úmysl pojal – dovolím si zde odkázat na svou monografii, z níž autor opakovaně cituje. Popisují tam i původní smysl tohoto znaku, jenž ve starých kodifikacích měl být jakýmsi společným jmenovatelem pro nejrůznější přitěžující okolnosti, především závadné pohnutky a zákařnost pachatele. Zákonodárci šlo o to, vyhnout se dlouhým katalogům kvalifikačních okolností vražd a najít jeden, jenž je jim společný. Je třeba mít stále na paměti, že ve starých úpravách vymezovala premeditace vraždu vůči zabití (tzn. šlo o otázku trestu smrti).

Nepovažuji ust. § 140 odst. 2 za příliš účelné, návrh autora de lege ferenda mi však rovněž nepřipadá smysluplný. Zejména sledovaný účel zrušení tohoto ustanovení a širšího rozpětí dosahu § 140 odst. 1 – nevidím důvod, proč by „soud měl při použití obecně přitěžující okolnosti mít větší možnost volby“. Právě široká diskrece soudů v dobách účinnosti § 219 tr. zák. 1961 byla právem kritizována (jak autor sám zmiňuje), neboť vedla k porušování zásady in similibus idem est iudicium (srov. již zmiňovaný nález sp. zn. III. ÚS 284/12). Dále autorovi připomínám, že i

v současné době má soud při ukládání trestů značnou „možnost volby“ - i v případě kvalifikované skutkové podstaty lze užít institut uložení trestu pod dolní hranici trestní sazby. Dle mého názoru autorovi poněkud uniká, že smyslem nejrozličnějších kvalifikačních znaků není jen stanovení přísnější trestní sazby, ale v první řadě vystižení sociálně etické závadnosti jednání. U premeditace moderního typu jde především o to, vystihnout nebezpečnost jednání pachatele, který si úmysl jiného usmrtit rozvážil a přesto od něj neupustil.

Na druhé straně velmi oceňuji pasáže věnované vztahu premeditace a eventuálního úmyslu (viz i judikát s „mužem na laně“, citovaný i v dodatku k učebnici z řady ASPI).

5. Stručně celkové hodnocení práce a celkový počet bodů¹

16/20

Závěrečný komentář:

Jde o relativně zdařilou práci na komplikované téma, sepsanou přemýšlivým, leč dosud nezkušeným autorem.

Otázky k ústní obhajobě:

Navrhují, aby autor vysvětlil vztah pojmů předchozího uvážení a přípravy trestného činu. Musí být u předem uváženého činu skutečně vždy rozeznatelné stadium přípravy?

Ve Freiburgu im Breisgau dne 29. dubna 2014

.....JUDr. Jaromír Hořák, Ph.D.....

¹ Celkový počet bodů je součtem bodů udělených v předchozích čtyřech kategoriích.